

Sygn. akt III AUa 1404/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 kwietnia 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Jolanta Pietrzak (spr.)
Sędziowie	SSA Marek Żurecki SSO del. Anna Petri
Protokolant	Beata Kłosek

po rozpoznaniu w dniu 14 kwietnia 2016r. w Katowicach

sprawy z odwołania K. S. (K. S.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji ubezpieczonego K. S.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w Katowicach z dnia 18 maja 2015r. sygn. akt XI U 2265/14

oddala apelację.

/-/ SSA M. Żurecki /-/ SSA J. Pietrzak /-/ SSO del. A. Petri

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 1404/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 24 stycznia 2013r. organ rentowy odmówił ubezpieczonemu K. S. prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach

z art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, albowiem ubezpieczony nie osiągnął wieku emerytalnego, a na dzień 1 stycznia 1999r. nie udokumentował 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych. Organ rentowy przyjął za udowodnione na dzień 1 stycznia 1999r. 21 lat, 7 miesięcy i 16 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym 16 lat, 1 miesiąc i 4 dni pracy wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach szczególnych.

Decyzją z dnia 27 sierpnia 2014r. organ rentowy odmówił ubezpieczonemu prawa do emerytury, z uzasadnieniem, że prawo do emerytury ulega ponownemu ustaleniu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczenia lub na jego wysokość, zaś dokumenty przedstawione przez ubezpieczonego z wnioskiem o emeryturę nie mają wpływu na zmianę decyzji z dnia 24 stycznia 2013r.

Ubezpieczony do protokołu organu rentowego wniósł odwołanie od opisanej decyzji z dnia 27 sierpnia 2014r., nie podnosząc żadnych zarzutów ani argumentów.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania, podtrzymując stanowisko zawarte w zaskarżonej decyzji. Odnosząc się do odwołania, organ rentowy podał, że na podstawie art. 114 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych odmówił ubezpieczonemu prawa do emerytury, ponieważ przedłożone przez ubezpieczonego do wniosku o emeryturę dokumenty nie mogły skutkować zmianą decyzji z dnia 24 stycznia 2013r.

Wyrokiem z dnia 18 maja 2015r. Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach oddalił odwołanie.

Sąd ustalił:

W dniu 11 sierpnia 2014r. K. S. złożył w organie rentowym wniosek o emeryturę. Do wniosku nie załączył żadnych dokumentów na potwierdzenie stażu ubezpieczeniowego. Na formularzu wniosku ubezpieczony zaznaczył, że jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego i nie wnosi o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Na rozprawie w dniu 28 stycznia 2015r. stawiał się pełnomocnik ubezpieczonego, który oświadczył, że pełnomocnictwo przyjął w dniu rozprawy i wobec tego wniósł o określenie terminu do zapoznania się z aktami i sformułowania wniosków. Następnie w piśmie procesowym z dnia 6 marca 2015r. pełnomocnik ubezpieczonego przedłożył dokumenty

w celu wykazania, że ubezpieczony wykonywał pracę w gospodarstwie rolnym dziadków w latach 1973-1975 i wykonywał pracę górniczą w latach 2009-2010, czego organ rentowy nie uwzględnił przy wydawaniu decyzji w sprawie prawa do emerytury.

Ostatecznie bezsporne było, że ubezpieczony jest członkiem OFE i nie złożył wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym na dochody budżetu państwa.

W tym stanie rzeczy Sąd uznał odwołanie za bezzasadne podnosząc w motywach rozstrzygnięcia, co następuje:

Zgodnie z art. 184 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy tj. w dniu 1 stycznia 1999r. osiągnęli:

1. okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
2. okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 (tj. 25 lat dla mężczyzn i 20 lat dla kobiet).

Zgodnie z art. 32 ust. 1 powołanej ustawy, ubezpieczonym będącymi pracownikami zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27. Wiek emerytalny, o którym mowa

w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie, których ubezpieczonym przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych.

Wedle § 4 ust 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy (§ 2 ust. 1), nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Natomiast zgodnie z § 8 ust. 1 powołanego rozporządzenia, pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w wykazie B, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy (§ 2 ust. 1), nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 50 lat dla kobiet i 55 lat dla mężczyzn,
- ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 10 lat wykonywał prace wymienione w dziale IV wykazu B.

Przepis art. 114 ustawy o emeryturach i rentach z FUS stanowi, że prawo do świadczeń ulega ponownemu ustaleniu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawnione okoliczności, istniejące przed wydaniem decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń.

Bezsporne było pomiędzy stronami, że ubezpieczony, wnosząc w dniu 11 sierpnia 2014r. o ustalenie prawa do emerytury, nie przedłożył żadnych nowych dowodów i nie wskazał na okoliczności mające wpływ na prawo do świadczenia. Także w odwołaniu od decyzji z dnia 27 sierpnia 2014r. ubezpieczony nie powoływał nowych dowodów ani nie wskazywał istotnych dla sprawy okoliczności.

Niemniej jednak po wniesieniu odwołania ubezpieczony naprowadził wnioski dowodowe na okoliczność, że wykonywał pracę w gospodarstwie rolnym dziadków i wykonywał pracę górniczą w okresach, których organ rentowy nie uwzględnił do stażu ubezpieczeniowego.

Z tej przyczyny Sąd nie uwzględnił wniosku organu rentowego o oddalenie odwołania na podstawie art. 114 powołanej ustawy o emeryturach i rentach z FUS, przyjmując, że ubezpieczony ostatecznie przedłożył nowe dowody, które mogą mieć wpływ na prawo do świadczeń.

Jednakże Sąd stwierdził, że ubezpieczony jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego i wnosząc w dniu 11 sierpnia 2014r. o ustalenie prawa do emerytury, nie złożył wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa. Nadto, jak wynika z akt ZUS, był to już kolejny wniosek ubezpieczonego o emeryturę składany na formularzu. Formularz jest czytelny i opisany w zrozumiały sposób. Ubezpieczony jednoznacznie wskazał, że jest członkiem OFE i nie wnosi o przekazanie zgromadzonych środków na dochody budżetu państwa.

Tymczasem przepis art. 184 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych stanowi, że ubezpieczonym przysługuje emerytura pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Ubezpieczony nie spełnił zatem tego warunku, ponieważ przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego i nie złożył wniosku o przekazanie zgromadzonych tam środków na dochody budżetu państwa.

W tym stanie faktycznym bezprzedmiotowe było prowadzenie dalszego postępowania dowodowego w celu wykazania przez ubezpieczonego spełnienia pozostałych przesłanek nabycia prawa do emerytury.

Reasumując, ubezpieczony nie wykazał w toku postępowania sądowego aby spełnił wszystkie przesłanki niezbędne do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym wobec czego decyzja ZUS o odmowie przyznania ubezpieczonemu prawa do emerytury jest zasadna.

Apelację od tego wyroku wywiódł ubezpieczony domagając się zmiany zaskarżonego wyroku w całości i przyznania ubezpieczonemu prawa do emerytury, ewentualnie uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji. Nadto skarżący domagał się zasądzenia na rzecz ubezpieczonego zwrotu kosztów postępowania wraz z kosztami zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych.

Skarżący zarzucił:

1. naruszenie przepisów postępowania, mogące mieć istotny wpływ na wynik sprawy, a to:

- art. 233 § 1 k.p.c., poprzez nieuwzględnienie przy wyrokowaniu wszystkich okoliczności istotnych dla sprawy, na skutek zaniechania wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego, poprzez pominięcie, iż w uprzednio składanych przez ubezpieczonego wnioskach o przyznanie prawa do emerytury ubezpieczony zawarł już oświadczenie o przekazaniu środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa,

2. naruszenie przepisów prawa materialnego, a to:

- art. 184 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że ubezpieczony nie spełnił wszystkich przesłanek niezbędnych i nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym,

- art. 11 ustawy z dnia 6 grudnia 2013r. o zmianie niektórych ustaw w związku z określeniem zasad wypłaty emerytur ze środków zgromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych, poprzez jego niezastosowanie, nieuwzględnienie okoliczności, że składka na ubezpieczenie emerytalne, począwszy od składki opłaconej za lipiec 2014r., jest w całości przekazywana do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna, chociaż Sąd Apelacyjny nie podziela w pełni argumentacji Sądu I instancji.

Po pierwsze podnieść należy, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie.

W tej sytuacji na wstępie tych rozważań wskazać należy, że wniosek emerytalny ubezpieczonego nie był wnioskiem pierwszorazowym lecz dotyczył ponownego żądania przyznania emerytury w obniżonym wieku a zaskarżona została decyzja organu rentowego odmawiająca wznowienia postępowania na podstawie art. 114 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Po drugie podnieść należy, że sąd ubezpieczeń społecznych jest związany decyzją organu rentowego, która uzyskała przymiot decyzji ostatecznej z tego względu, iż nie została zaskarżona do sądu lub, że odwołanie od niej zostało prawomocnie oddalone.

Co prawda związaną z sądem a także organem rentowym ostateczną decyzją nie ma charakteru bezwzględnie albowiem istnieje możliwość dokonania ponownych ustaleń warunkujących prawo lub wysokość przyznanego wcześniej świadczenia, jednak dopiero po spełnieniu przesłanek określonych w art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS albo wskazanych w art. 83a ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2013r., I UK 20/13, LEX nr 1413493).

Zatem okoliczność, że wniosek ubezpieczonego dotyczył ponownego ustalenia prawa do emerytury w rozumieniu art. 114 ust. 1 ustawy i organ rentowy wydał decyzję odnoszącą się do zasadności tego właśnie wniosku, co wynika jednoznacznie z treści decyzji, ma kluczowe znaczenie dla dalszego toku postępowania.

Jeżeli bowiem zaskarżona decyzja została wydana na podstawie art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, to Sąd pierwszej instancji jest zobowiązany poczynić ustalenia pozwalające stwierdzić, czy po wydaniu ostatecznej decyzji odmawiającej ubezpieczonemu prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS zostały przedłożone przez niego nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej pierwszej decyzji, które mają wpływ na przyznanie mu prawa do emerytury, czy też organ rentowy zasadnie uznał, że brak było podstaw do wznowienia postępowania. Bez spełnienia bowiem przesłanek formalnych wniosku z art. 114 prowadzenie postępowania dotyczącego merytorycznej oceny prawa ubezpieczonego do emerytury w obniżonym wieku jest bezprzedmiotowe.

W judykaturze przyjmuje się, że ponowne ustalenie w trybie przepisu art. 114 ustawy o emeryturach i rentach z FUS stanowi nadzwyczajną kontynuację poprzedniego postępowania przed organem rentowym, zmierzając do podważenia pierwotnej decyzji organu rentowego, niezależnie od tego, czy uprawomocniła się ona na skutek upływu terminu do wniesienia odwołania, czy też rozstrzygnięcia sądu.

To swoiste „wznowienie postępowania” w takich sprawach w sposób oczywisty ogranicza bowiem prawomocność, czy też niewzruszalność decyzji organu rentowego. Okoliczności i dowody wskazane w art. 114 ust. 1 pow. ustawy uzasadniają ponowne ustalenie prawa do świadczenia, o ile nie stanowią elementu stanu faktycznego sprawy.

Zatem w sytuacji opisanej w treści art. 114 pow. ustawy, jak już podniesiono, obowiązkiem organu rentowego a następnie Sądu Okręgowego była weryfikacja, czy w sprawie pojawiły się określone w tym przepisie przesłanki umożliwiające merytoryczne rozpoznanie wniosku. Należało zatem ustalić i ocenić, czy wnioskodawca przedłożył nowe dowody mogące mieć wpływ na zmianę poprzedniej decyzji z dnia 24 stycznia 2013r. odmawiającej mu prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych ewentualnie, czy ujawniły się takie okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mogły rzutować na zmianę stanowiska w przedmiocie braku prawa do świadczenia. Ocena, że przesłanki te nie były spełnione czyli, że ubezpieczony po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczenia nie przedłożył nowych dowodów ani nie ujawniły się okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń powinna prowadzić do odmowy ustalenia świadczenia przez organ rentowy oraz oddalenia odwołania przez Sąd, bez potrzeby merytorycznego badania zasadności żądania w kwestii przyznania prawa do emerytury.

Po trzecie podnieść należy, że co do zasady Sąd ocenia prawidłowość decyzji wg stanu na dzień jej wydania.

W rozpatrywanej sprawie Sąd I instancji co prawda prawidłowo wskazał, że ubezpieczony składając ponowny wniosek o emeryturę nie przedłożył w organie rentowym żadnych nowych dowodów dla wykazania, że spełnił przesłanki warunkujące prawo do emerytury na podstawie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a uczynił to dopiero w toku postępowania przed sądem i to już po wniesieniu odwołania, ale uznał, że skoro ubezpieczony ostatecznie przedłożył nowe dowody, które mogą mieć wpływ na prawo do świadczeń, to zachodziły podstawy do nieuwzględnienia wniosku organu rentowego o oddalenie odwołania z tego powodu.

To stanowisko Sądu I instancji nie jest prawidłowe, albowiem skoro ubezpieczony składając ponowny wniosek nie przedłożył nowych dowodów (złożonych później w sądzie) to organ rentowy nie mógł zweryfikować ich znaczenia i nie miał podstaw do ponownej oceny zasadności wniosku ubezpieczonego.

Tym samym w dacie wydania decyzja organu rentowego o odmowie wznowienia postępowania w sprawie była prawidłowa.

Mimo swego stanowiska co do istnienia podstaw do wznowienia postępowania ostatecznie Sąd I instancji oddalił odwołanie ubezpieczonego a to z uwagi na brak spełnienia przez ubezpieczonego przesłanek określonych w art. 184 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Z tym stanowiskiem Sądu I instancji polemizuje w apelacji skarżący eksponując okoliczność, że skoro ubezpieczony w uprzednio składanych wnioskach o przyznanie prawa do emerytury zawarł już oświadczenie o przekazaniu środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa to brak takiego oświadczenia w ostatnim wniosku nie może skutkować uznaniem, że nie spełnił przesłanek wymienionych w art. 184 ust. 2 pow. ustawy.

Nadto skarżący uzasadniając zarzut naruszenia art. 184 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS podnosi okoliczność, że po zmianie przepisów składka na ubezpieczenie emerytalne, począwszy od składki opłaconej za lipiec 2014r., jest w całości przekazywana do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Wbrew przekonaniu skarżącego wskazane przez niego okoliczności nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia i nie skutkują uznaniem, że Sąd I instancji niewłaściwie zastosował art. 184 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Wszakże stosownie do art. 111a ust. 1 pkt 1-2 ustawy o OFE środki zgromadzone na rachunku członka otwartego funduszu są przekazywane przez ten fundusz, za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, na dochody budżetu państwa tylko i dopiero wtedy, gdy właściwy organ emerytalny zawiadomi OFE o ustaleniu członkowi otwartego funduszu

prawa do emerytury, uwarunkowanego od dyspozycji osoby ubiegającej się o ustalenie uprawnień emerytalnych przekazania takich środków na dochody budżetu państwa.

Z dniem prawomocnego ustalenia prawa do emerytury umowa z otwartym funduszem staje się nieważna z mocy prawa.

W tej sytuacji okoliczność, że ubezpieczony składając poprzednio wniosek o emeryturę w obniżonym wieku emerytalnym zawarł w nim oświadczenie o przekazaniu środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa, nie mogła skutkować uznaniem, że nie był zobowiązany tego uczynić ponownie przy składaniu aktualnie rozpatrywanego wniosku, aby spełnić warunek określony w art. 184 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Także eksponowana w apelacji a dokonana w grudniu 2013r. zmiana regulacji prawnej dotyczącej otwartych funduszy emerytalnych, wbrew twierdzeniom skarżącego, nie skutkuje zwolnieniem go z obowiązku złożenia w/w oświadczenia.

Z przytoczonych względów Sąd Apelacyjny na mocy art. 385k.p.c. oddalił apelację jako pozbawioną podstaw.

/-/ SSA M. Żurecki /-/ SSA J. Pietrzak /-/ SSO del. A. Petri

Sędzia Przewodniczący Sędzia

MP